

ACC. N:R M. 13806:1-22.

Landskap: Skåne Upptecknare: Ola O. Larsson, Lörrestad
Härad: Herrnstad Berättare: _____
Socken: Lörrestad Berättarens yrke: _____
Uppteckningsår: 1954 Född år _____ i _____

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-22.
(sid. 17-22 med
blyerts.)

LUF 73
(Pristävl. i
Ystad Alle-
handa 14/11
1953.)

Till Reaktionen av

Lystads Allehanda!

Som ett litet bidrag till Folklivsarkivet
kan det kanske vara lämpligt få något från
litet från Sövestads socken, Huvustads hd.

Vid denna tid ägdes all jord i denna
socken av Kungsholms gods - med undan-
tag av en gård i socknens norra del,
samt präst- och Kantorsboställena - jämte
Hunnland tillhörande Bonie och 2 tunn-
l. tillhörande Balduinge kyrkov. Dessa
två senare lotterna förhåller skänkta
till kyrkorna under katolska tiden.

Da godsägaren hade möjligheter att,
dels genom resor i utlandet, dels genom
litteraturen inhämta alla de nya rön
som gjordes på lantbrukets område, så
låg det givetvis honom nära till hands

att benytta sig av dessa fördelar.
Genom bestämmelser i arrendekontraktet
föreskrevs sålunda det skiftesbruk som
skulle följas; var där skulle gödolas,
sås, eller trädas.

På tiden skulle utföras en mängd för-
bättningsarbete såsom stensprängning,
röddikning mörpling m. m. Beträffande
mörplingen gick den så till att innan
man sätte igång detta arbetskrävande
arbete undersökte materialet. Den
gula mörkstenen har nämligen stor lik-
het med den gula leran. Det tillgicks
på så sätt att man slog en blandning
av salpeter och svavelsyra (skedvatten)
på materialet. Hekade då detta var
det mörkel. Första skörden efter mörk-
lingen, vanligtvis råg, blev merändels
dålig, men sedan mörkstenen genom frostens
inverkan och jordens bearbetning blivit
jämnt fördelad gav den uppskov till
storartade skördar. Talet om att mörkstenen
gav rika föräldrar men fattiga barn
är på så vis som att mörkel påskyndade
näringens uppslösningen i jorden, och då
naturlig gödsel på grund av lite djur-

M. 13806:3.

antal blev otillräckligt, kom välnärningen
ser balans. I vår tid skulle det ställa sig
alltför kostsamt att mörkla. Den verkamma
delen i mörkelsen är calcium och denna
köper man billigare i kalken. I den gård
jag är född påbörjades mörklingen omkr.
1870 och var helt avslutad 1879.

Vid denna tid var det högkonjunktur för
sädesodlingen och detta förhållande
i förening med de genom mörklingen
framkallade högre skördarna skapade
förutsättningar till ett bättre välstånd.
De i början av 1800-talet genomförda spanns-
milstullarna var en kraftigt bidragande
orsak här till. För arrendatorernas del fört
svann denna högkonjunktur ganska fort
på så sätt att dessa vid förnyat kontrakt
fick erlägga ett ~~för~~ högre arrende.

En kraftig spore till omläggningen av jord-
bruksdriften var ^{del} de från Danmark inflyttade
jordbrukarna, dels egna hemns verksamheten
som genom Hus hällningsällskapens konsul-
tenter kunde genom röd och död biträda
jordbrukarna. ^{de} De skulle ägnat sig
mera åt animalieproduktionen.

Men den största fördjansten tillkommer nog
folk- lantmannas och lantbruks skolorna.

M. 13806:4.

J. J. Rosio Hagberg och Nils Larsson Dala
 kan jag inte i detta sammanhang undertäta
 att framhålla. Deras i tal såväl som i
 skrift lika inspirerande och eldande läror
 kan knappast överstättas. De hade antbu-
 karna även fått ögonen öppna för betydelsen
 av vad som de kunde inhämta av litteraturen.

Detta blev en kraftigt bidragande orsak till
 att det inte kom att dröja länge förrän herre-
 gården blev distanserad beträffande jordbruks-
 driften. Detta var början till en ny tid (i början av 1900 talet)

I så lång tid tillbaka som jag kan minnas
 utgjordes arrendet till godsiet till större delen
 i natura, samt en mindre del kontanter.

Arrendet skulle utgå med ett antal karls och kvinnos-
 dagsveckor, körlas in till staden (Ystad) med spann-
 mål ~~ingick som litvid och som denna till stor del~~
~~bestod av råg och ved.~~ Även spannmål ingick
 som litvid och som denna till stor del bestod av
 råg så måste arrendatarna många gånger låna av

Barnmorskan

skulle också

ha köfoder och

torv. Detta

lämnades vissa

i. /

varandra. Då rågen av skilda orsaker slagit mer
 eller mindre fel. Även skallena till såväl de borge-
 liga som de kyrkliga samfälligheterna utgick in
 natura. Sålunda lämnades spannmål och torv för
 bestående av underhåll åt socknens fattiga.

Köfoder åt läraren och torv till skolorna.

Till kyrkan spannmål (s. k. kyrkstionde) som lämnades.

Desutom vil jag det soldats oten
att anskaffa och underhålla ett tryck
soldaten. I detta fall här äryftas utgjorde
aten av 4 personer

till postonus (ägaren till Krageholm)
Prästens lön utgjick också efter tionde samt ett visst
antal skjutsor och dagsverken. Utom detta hade
prästen brukningsrätten till prästlönehemmanet
i Lövestad och inkomsten av arendet till anee-
hemmanet i Bromma. Även soldaten skulle
ha kafoder samt ett lass tiorv samt julmat
bestående av ett fint bröd och ett stycke fläsk.
I detta hämtade han själv julafton.

Förutom här ovan omtalade skyldigheter hade arendatorn
ett stort antal väglötter till och i storgarna att under-
hålla samt underhållsskyldighet i äbyggnaderna
vilka i de flesta fall var av dålig beskaffenhet.

Han skulle även ärligen uppsöka och fältsöka och
få någon av gårdens stutare framkora och inbräa
12 famnar tiorv. Itäve delen av dessa naturaprestationer
uppgjorde 1921, för en helt försvinna på böjan av 1930-talet
då gårdarna friköptes.

För att nu gå tillbaka till böjan av 1880-talet så var
det ju då fullständigt själshushåll. För framställning
av linne odlades det lin på fälten. Då detta var
mycket skulle det ryckas upp med roten samt
binas i små kärror. Genom detta förfaringsätt
fick man längre strä och därigenom längre tigar.
Sedan buntade man linet i kärror som sattes upp
för torkning, därefter repades från av. Detta
spedde med ett enkelt redskap bestående av en bräda

M. 13806:6.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsfor-
kning vid Lunds universitet

i vilken man slagit ett antal spikar (4-5 tum)

Denna lade man med spikarna uppåt samt
tog en viska av linnet och drog över träden, till
dess att frön var avspode. För att kunna skilja tågarna
från det yttre trådet måste linnet rötas. Detta gjordes
till på så vis att man lade det i vatten där det fick
ligga omkr. 8 dagar. varefter man tog det upp och
lade det till torkning på fäktet. Efter denna procedur
var linnet färdigt för vidare förädling. Blur denna
tillgjord och med vilka redskap den utfördes farvar
en utförligare beskrivning.

Nu var det tid att få spinnrocken igång för
framställning av lina. Detta arbete utfördes
mest dels av husmodern och den största (äldsta) pojken

När nu även vellen var spunnen och en del av denna
färgad var det tid att sätta väven igång. Spinning
av vellen överläts även att kvinnorna som mot
lin i natura utförde detta arbete. I väven fram-
ställdes från de enklaste saker såsom lakan
handdukar m.m. till sådana som utgjorde verklig
konst såsom dräll, rällakan, tebbasnor m. fr.

Uppgiften
från egna
hemmet

Många gånger har jag beundrat med vilken strukturlig
konmanna bemästrade sin väv. Att sätta i gång en
sidan, söla och binda upp ^{den} en ~~sidan~~ till en för lodvävning
med alla dess knipor och vikter (lod) är för mig afattbart
Största pojken som fick deltaga i detta arbete stannade
vanligtvis kvar i tjänsten tills dess hon hade lärt
sig vävkonsten grundligt. På så sätt bevarades
den här bondekultur ända tills senare tid.

Nu var tiden inne för byskräddaren att komma
och sy kostymer åt mansfolket. Det värdes
nämligen också kostymtyger såsom "vadmål"
"väcken" och ~~dygl~~. Eftersom tjänstans löner till
stora delen som nämnts utgick in natura så hade
skräddarna i dessa fall två - arbete minst en vecka.
Det gällde att sy en vardags och en söndags kostym
till vardera 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 1043 1044 1045 1046 1047 1048 1049 1050 1051 1052 1053 1054 1055 1056 1057 1058 1059 1060 1061 1062 1063 1064 1065 1066 1067 1068 1069 1070 1071 1072 1073 1074 1075 1076 1077 1078 1079 1080 1081 1082 1083 1084 1085 1086 1087 1088 1089 1090 1091 1092 1093 1094 1095 1096 1097 1098 1099 1100 1101 1102 1103 1104 1105 1106 1107 1108 1109 1110 1111 1112 1113 1114 1115 1116 1117 1118 1119 1120 1121 1122 1123 1124 1125 1126 1127 1128 1129 1130 1131 1132 1133 1134 1135 1136 1137 1138 1139 1140 1141 1142 1143 1144 1145 1146 1147 1148 1149 1150 1151 1152 1153 1154 1155 1156 1157 1158 1159 1160 1161 1162 1163 1164 1165 1166 1167 1168 1169 1170 1171 1172 1173 1174 1175 1176 1177 1178 1179 1180 1181 1182 1183 1184 1185 1186 1187 1188 1189 1190 1191 1192 1193 1194 1195 1196 1197 1198 1199 1200 1201 1202 1203 1204 1205 1206 1207 1208 1209 1210 1211 1212 1213 1214 1215 1216 1217 1218 1219 1220 1221 1222 1223 1224 1225 1226 1227 1228 1229 1230 1231 1232 1233 1234 1235 1236 1237 1238 1239 1240 1241 1242 1243 1244 1245 1246 1247 1248 1249 1250 1251 1252 1253 1254 1255 1256 1257 1258 1259 1260 1261 1262 1263 1264 1265 1266 1267 1268 1269 1270 1271 1272 1273 1274 1275 1276 1277 1278 1279 1280 1281 1282 1283 1284 1285 1286 1287 1288 1289 1290 1291 1292 1293 1294 1295 1296 1297 1298 1299 1300

med om denna. Vid årsstiftet blevo de själva
prenumeranter. En gång om året kom även
skomakaren för att laga seldonen, förfärdiga,
nya sidans ^{samt} sy och laga skor åt familjen.
Skodon ingick inte i lönen åt tjänstefolket.

Skomakaren hade merendels med sig en quäll och
en eller två läropsjkar. Man gick med en viss spänning
och väntade den gång skomakaren omsider kom för
att laga mätte, om det skulle bli skor, kängor eller
stövlar, ty det var ju föräldrarna som bestämde
vilket de ansåg mest behöfligt. Mätte togs
med en papperensremsa och för varje olika mätte
levs ett märke i kanten av remsan. Skreddaren
mätte alltid med en tråd i vilken han slog en knut
vid varje olika mätte. Metoden var säker på så
vis att man aldrig kunde läsa fel på mättet eller
skriva fel i mätteboken. Manfolken på gårdarna
var också slöjdekunniga, en del jordbruksredskap
tillverkades och lagades av dem, såsom träparvar
årder (år) rams tycken till klösar, ^{samt} räfflar, och
skyfflar som vid denna tid bestod av trä.

Om söndagen förfärdigade ^{träskor} drängarna ^{samt} sig
själva och om de hade fästnå även åt denna.
Dessa skor skulle vara särskilt näpna med ut-
skurna blommor på oventäret, som det kallades
Dele var även försedt med mässingband
(küstogjorar) De förestom ofta att kvinnorna

använde dessa skor då det var dans på logen eller annorstädes. För att riktigt visa sin kunnighet i dansen kunde det ibland hända att de dansande tog ett skutt i luften slog skorna samman så det klapprade, men det gällde naturligtvis att finna takten så fort man funnit mark, men det slog sällan fel.

Om jag tidigare nämnt så började vi att hålla tidning i början av 1880-talet. Innan denna tid sprids nyheterna merendels av gårdsvärdhandlare och kringvandrande figgare, som det fanns ganska många. Västskedar, köpeltlar, kornsked m.m. köptes av en västgät (knalle) kallad Isak skeama. Hållningsarbeten såsom vispor, rätrefällor m.m. köpte man av en som kallades "Måiten rätrefälla".

Kakor, såsom skorpor, bullar m.m. köpte man också av kringvandrande försäljare: "Jons Kaga" och "Nils Kaga", var namnen på två av dessa.

Kakorna bar de på ryggen i en stor korg, liknande en mangelkorg. Dessa personer var nästan som utbildade nyhetsmeddelare, varför det fanns tillfällen då de var riktigt efterlängtsade*. Judar var det gott om vid denna tid. Dessa bar sin butik på ryggen, liknande en byrå. Innehållet bestod mest av kimskrans, men även finare saker såsom silkeschalletter o. dyl. Företag som nyhetsförmedlare uppträdde de också som köpare av prydnadsaker

x
ibland mera
för nyheterna
ä kakornas
skull.

och smycken. I de flesta fall fastodas inte kvinnorna vilka värden dessa smycken hade, och därför blev de nästan alltid lurade på dessa affärer. Då de blev erbjudna en schal eller schallet i utbyte och dessutom något kontanter, så blev det snart nog affär. Komna till nästa gård berättades om den affär han gjort med grannen och så blev det snart bytshandel även här. På detta sätt försvann en stor del av dessa värdefulla saker från bondhemmen.

Som nyhetsförmedlare uppträdde också "Luffarna" två kvinnliga "doppisar" och "Labeltastan" sålde knappor och nålar m.m. Någon affär blev det sällan, men en sup var de mera löse angelägnas och ficksamma för. Det fanns också mantliga kringstrykare bl.a. en vid namn Malmsten, som presenterade sig som hovdivisionsradelmakare Mins Berggren f.d. hästhandlare, Långe Lars, två ~~svästar~~ ^{svästar} till. Denne var försedd med spaterkappor av rundjärn, alltid blank, som vore den av rostfritt stål, samt ett par otroligt stora träskor. På sista tiden var dessa ersatta av ~~hans~~ säckstrassor bundna om fötterna, förmodligen hade hans träskor man gått ur tiden och han var säkerligen inte fått någon annan att göra skor av den stulpen. Och då en skomakare ej hade passande läster, var intet annat att göra än klada sig på detta sätt

Han ville hellre dölja än underkasta sig den tidens bristfälliga fattigvård. Ett riktigt original var en som gick under benämningen riksdagsmannen. Denna var ~~en~~ utrustad med riklig svorda. Hans jub och ~~nyårs~~ nyårs hälsning var en lång radånga. När han bäste upps denna hade han en hälsning att framföra från sin fästvän Triken Julia. De skulle ju redan haft bröllop men detta hade näst uppskjutas på grund av att fästvän förkyllt sig i badkaret. Efter detta meddelande stod han tyst och alvorlig en stund varefter han tog sig på magen, kröp samman och jämrade sig och sa "Jag har så förfärligt ont i magen. På frågan vad kan göras åte detta, svarade han alltid: "Om jag fick en sup tror jag det skulle hjälpa". Då han nu fått denna krassade han sig, såg belåten ut och sa, Den gjude gott, men jag tror, att om jag fick en sup till så blev jag nog riktigt kry.

Då han nu fått även denna sup, kvicknade han strax till, och vände sig till nästa gäst. "Kanske han inte fick något brännvin där, men då höll han gärna tillgodo med mat."

En annan mykts fömedlare hette hans "Flyare". Denne försåg orten med blodiglar, kalmsrot och arsenik även kallat rättkrut. Detta senare var säkerligen inget annat än alun.

Ola dans och Karl Lorensens hade fiolen med
och spelade en lät. Den före för maten och den
senare för bröd. Lorensens hade t. o. m. häst.
På sista tid hade han inte fiolen med sig, men
han fortsatte ändå att hämta brödkäporna,
med vilka han med all säkerhet också utfodrade
sin häst. En gång var han försenad. Han
brukade annars alltid komma till jul, men
kom inte denna gång förrän slutet av januari.
Det första han gjorde då han kom till gården
var att han tog mössan av, tog i hand och
kysste denna samt bad så många gånger
om ursäkt för att han dröjt så länge, men,
är brödet för gammalt kan jag gärna nöja
mig med lite havre åt hästen. (artighet
i högtidlig god) En förnyad fällingsvårdsstadga
gjorde slut på det mesta tiggeriet.

I min barndom förtom många gillenor och kalas.
Vid större sidana som bröllop, födelsedagsfesten
m. fl. arrangerade dessa i två dagar. Den sista dagen
s. k. "stätt", bjöds arbetsfolk m. fl.

Släkten bjöds alltid med familj, och hade denna
många barn, fick alltid någon stanna hemma.
enl. överenskommelse mellan familjemedlemmar
grannar samt övriga inbjudna som bodde i
närheten skickade för f. m. samma dag som
festen skulle hållas till värdinnan omkr. 10^l.

mjlk, som skulle användas till risgrönsgrat vilken koktes i en stor inmurad gryta. Vidare erhöles ~~vad~~ hon omkr. 1 1/2 kg. smör upplagt på en glasståb med hög fot, samt två stycken plöckade och kensade ringpans. På så sätt blev det inte så dyrbart att ställa till dessa kalas. Förutom dessa rätter serverades det alltid rökt får- och lamtsköt samt bruna böror. Vin förekom aldrig för hemarna, men väl 3-4 snapsar till maten. Däremot serverades det körsbärsvin åt kvinnorna till desserten denna bestod alltid av speltkaka, päta och sockerkaka som släkten vanligtvis hade med sig (föning). Manfolken drack s. k. toddy.

Vid nybyggnad som i de flesta fall utfördes av arrendatorn bistod arrendatorerna varandra med hjälp. Eftersom även pigorna måste deltaga i arbetet vid nyggnandet av de s. k. klineväggarna så blev också ^{dess} pigorna bjudna på byggnadsgillet. Att glädjen stod högt i tak kan inte bestidas. Var nu byggnaden avsedd till sädeslaga skulle då läggas golv av lera. Detta var mycket arbetskrävande, sedan man lagt in och jämnat leran, så kampsades denna samman med hästar varefter man med olika redskap bearbetade denna

fills den låg jämn och vacker. Därefter fick den ligga orörd omkr. 8 dagar. Nu uppstod sprickor här och där i golvet. Då under-
rättades bygdens ungdom om detta och dessa var inte sena att ordna dans på det samma och genom en natts bearbetning på detta sätt fick golvet en seghet och fasthet som var både önskvärd och nödvändig. Detta var
kan man säga att förena nyttan med nöje. De gamla byalagen höll gott gemensamt och därvid lämnades till underhåll åt denna vissa kappon hade fin visje delägare. När detta skulle ordnas, skulle det även ordnas gille för både man och kvinna som deltagare. Detta gille kallades "örnagille" och var av enklaste slaget.

Tjänkefolket hade bl. a. den förmånen att bjuda till något som kallades "julalekar".

En stycke utåt natten serverades smörgås vilket bestod av en skiva bröd-ganska stor. På denna hade på mitten satts en klick smör jämte ett stycke fläsk. Detta förtädes med god aptit, och sedan fortsatte dansen och lekarna fram till smätimmarna.

Festlagsgillet anordnades av frögarna.

Det var ~~det~~ förhållande något bättre. Potatis-
kaka med russin och andra gott i, var betydligt bättre än den enkla smörgåsen och fläsket.

En och annan gång förenades detta gille med karneval. Då tog drängen den vackraste och bästa hästen han kunde finna i stallet, pryddes och styrdes ut honom på bästa sätt och red till gillesgården. En förmansdräng fanns det i varje lag och denne fick ta hand om och ordna det hela. Ryttarna ordnades i två led, alla främst red förmannen som hade två hästar att tygla. På den främsta hästen satt en spelman, och eftersom denna spelade fiol så var en sådan anordning med två hästar nödvändig. Närliggande till Ustads vände laget tillbaka till gillesgården där pigorna stod och väntade. Nu steg spelmannen av sin häst och fortsatte med sitt marschspel, men förmannen ville visa att han hade dressyr på sin häst, varför han fortsatte att rida genom den tränga förstugan in i storstugan och fram till Långbadet, där han överades en sup (besk). Eftersom det var lågt till taket kan man kalla det ~~ett~~^{en} järestation, att klara ryttsgifter. Denna karneval försigick i mitt hem år 1882 och den var nog den sista i bygden. Tjänstefolket hade vidare en vis- och en "höstprimadag" då festligheterna började redan vid 2-tiden på e. m. Förställningen var här den samma som vid deras "julegille".

med undantag av vårfirmandagen då de fick
äta så många ägg de ville, ägg som dräng
arna sjungit samman valborgsmässöafton.
Av de insjunga äggen hade en del omsatts
i kontanter för vilka inköpts sprit.
Förhållandet husbonde-tjänare emellan reglerade
genom tjänstetjänststadgan 1833. där bl. a.
föreskrevs frihet mellan 24 okt, 1 nov.

Detta år är endast några glimtar ur ett eget livs upp-
levelse. Man har sett och arbetat med dessa redskap, både
de gamla och nya, från plejelen, häst, motor, ång och skorpe-
tröskan, från lim, slättermaskinen, självareläggaren fram
till själbindaren. Men man har även sett människor
som arbetat under dessa olika förhållande. Jag har då många
gångar förundrat mig över den förmöjlsamhet som alltid var så fram-
trädande hos gamla tidens människor trots svårigheter fattig-
dom och ohygieniska förhållande. Jag minns då jag gick i
skolan ^{att} man mötte 80 åringar, alltid bänliga och pratsamma
komma ~~hemmasse~~ vandrande på vägen. Dessa gubbar som
arbetat hårt, bott under de mest ohygieniska förhållande levte på
enkel kost, föga omvårdande. Bröd, mjölk, fläsk, någont smör
sill och potatis var den dagliga födan. Många av dem hade
alla tänderna i behåll vilket man fortfarande förundrar sig
över

Ola G. Larsson

Brev!

M. 13806. 17

Redaktören Herr M. Westin

Bäste Broder!

Härmed följer några anteckningar för Folklivsarkivet. Det är egentligen inte mycket man kan berätta av vad man vet. Därtill fordas förstort utrymme om man skall föga något till detaljerna. Man vet ihåller inte vad som arkivet redan har samlat.

Skulle det nu vara så att man på frågavägen behöver kompletterande upplysningar, så står jag mycket gärna gärna till tjänst med sådana.

Tiden har gått fort - man är nästan frustad att säga rent fört - fort. Hur ska det manne se ut om låt oss säga bara 80 år - utvecklingen ska gå fram med samma fart.

Det vill synas som människorna inte blir tyckligare i Möt-sättningar och hat blir allt större och större. Hur går det med den västerländska kulturen?

Vi kommer nog till sist att hörsamma de filosofiska orden

"Tillbaka till naturen"

Hälsningar

Din broder Ola

M. 13806 : 17.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsförk-
ning vid Lunds universitet

Så jag tycker "anteckningarna" blir
för långa lärmar jag följer separata
ifall det kan finnas något av intresse
för arkivet.

Som jag tidigare nämnt satt kvinnor-
na och spann på vintern. När mörkret
inträdde så tog de till Strumpstickorna
och stickade strumpor. Detta arbete
kunde nämligen utföras i mörker och
man ville spara på ljuset.

Slutet av
1840 talet

Detta bestod av en i talg deppad veke
präsa kallad.

Vid samma tid tillverkade man även
viktiga Fatgljus, varjämte man i handeln
att tillgå fabriksmässigt tillverkad ljus
(stearinljus). Man hade även ett slags
lampor, med tran som lysämne, vilket
sängre fram ersattes med bergolja, en
fotogen produkt. Lamporna förbättra

- des lysämnet likiså så att de vi så
 1923 - med stort motstånd från jordägar-
 -sida fick installerad elektriskt lys, hade
 det relativt bra i ljusväg.

Under tidern som kvinnorna sysslade med
 sitt arbete satt eller låg barnarna på lång
 bänkarna i Sittakallades för att sova
 "morkesömn".

De berättades de mest otroliga spök-
 historier i Skogsmoran, bökbehåsten
 varulven, m. fl. var de mest kända.

Nu kunde det hända att man sent på
 kvällen fick meddelande från jord-
 ägaren att orrendet och hamnballeger skulle
 under morgondagen köra till Gylstad med
 spannmål eller ved.

Det låg ansett att vidareförde ären-
 -det i Minstärängens (ägareägen) uppgift
 var det framföra det till nästa gård belägen
 omkring 2000 meter kommaplan.

Som jag innehade omtalade tjänst
 var inte annat att göra än att ge
 mig i väg. Mörket var det en gång så
 att man långväga kunde se sina händer.
 Fantasien fick fritt spelrum. Det dröjde

inte särskilt länge förän jag framför mig på omkring 15 meters afstand upptäckte en hund stående, kefter som det även talats om denna skepnad så var det klart att det var en sådan. Vad skulle jag nu ta mig till. Skulle jag fortsätta eller skulle jag bända. Jag var villrådig men efter en stund beslöt jag mig för att fortsätta.

Jag hade aldrig hört att någon kommit till ett och då jag hört av en gammal anhängare att såg man något sådant så skulle man bara ta på det så försömm det.

Jag gick framåt, men jag behödde aldrig ta på föremålet för det försömm var min åsyn ändå.

Det befanns bara en sten i ena fjes hönen någon slag ner en påle.

Så nu stenen låg högt och då vid en ändan växte en liten buske med små utgreningar så var här snart med förtärens hjälp snart en hund.

Hade jag nu inte försökt att ta på föremålet så hade här snart varit en ny historia.

På tal om hur karlarulenhät fort sag han omvärdar till feghet han jagter alla följande

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsfor-
sning vid Lunds universitet

M. 13806: 20.

4

Han äldre smedgeräll som omvällande arbetade hos smederna i orten kom en kväll på besök i vänt hem.

Hon satt ett par timmar och pratade grova skeppshistorier - han hade varit sjöman. Tidigare, och han fruktade varken den ene eller den andre. Om skeppet välte som en föra för plögen fruktade han ingen, om han också mötte själva

L. n. När han nu skulle gå hem, måste han gå över en åker för att komma fram till närmaste väg. Det var mörkt och han gick vilse. När han efter att ha gått runt en timme kom fram till gården,

Då hon nu såg var han befann sig, kom hon in och bad om hjälp.

Hon satte sig strax innanför dörren, men Pan var fullständigt förändrad.

För en timme sedan var han den självsakre fruktämbärde mannen skulle man kunna säga, nu var han den svaga, hjälplöse.

Han yllrade då, man kan sälja och hämta allmakt, man måste

väl beta att här finner Gud Ten.
 Och till minnelse sa han. Bed till Gud
 att han bevara edra barn att de ej må
 komma så långt på lastens väg som jag.

Skeptiska är inte folket häruppe
 precis, men jag kan dock berätta ett
 fall som jag själv bevittnat.

Det var i därhemma år 1889 det
 inträffade att på kort tid vid skilda
 tillfällen en hö låg död om morgonen
 när man skulle böja utfordringen, som
 manlagt 3 st. Ljsten en kort paus in
 sjukrade ytterligare en.

Kad var nu att göra. Veterinär fanns visser-
 ligen vid Husarregementet i Jästad, men
 den trodde ingen på att han kunde bota
 nötkreatur. Så var det någon som kom
 med förslaget att vi skulle söka en felok-
 gunna som bodde uppe vid Gedsholmen
 i Svöde socken.

Jag fick i uppdrag att hemta henne.
 Hon följde med och framkomma till
 gården. Företog hon omedelbart under-
 sökning. Denna visade att undergolvet

i kostället var något styg som måste
avlägnas. För detta ändamål gjordes det
ett hål i golvet och i detta hål lade kvinnan
ner något pulverliknande samtidigt som hon
läste en trollformel. Sedan började hon ett
hål i kens ena brom. Under läsandet av
trollformeln lade hon ner någonting i hållet
samt lutade det med en dubb.

Jag var naturligtvis mycket intresserad
av hur det skulle gå.

Hon blev bra och inga inryknade
muss, men inte var det någon som
trodde att det var Lidakvinnans
fortjans.